

Representantforslag 36 L

(2011–2012)

fra stortingsrepresentantene Solveig Horne, Harald T. Nesvik, Ib Thomsen og Øyvind Korsberg

Dokument 8:36 L (2011–2012)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Solveig Horne, Harald T. Nesvik, Ib Thomsen og Øyvind Korsberg om lov om endringer i lov 24. februar 1995 nr. 12 om helligdager og helligdagsfred. Avvikle åpningstidsbestemmelsene – herunder avskaffing av den såkalte «Brustad-bua»

Til Stortinget

Bakgrunn

Forslagsstillerne viser til at den reviderte § 5 i lov om helligdager og helligdagsfred som ble vedtatt i 2003, pålegger at faste utsalgssteder som selger varer til forbrukere, skal holde stengt på søndager. På jul-, påske- og pinseaften skal de stenge senest kl. 16.00.

Paragrafen har blant annet unntak for utsalgssteder som i det vesentlige selger blomster, planter og andre hageartikler, og utsalgssteder som i det vesentlige selger kiosk- eller dagligvarer, og som har en samlet salgsflate som ikke overstiger 100 kvm. – allment kjent som den såkalte «Brustad-bua».

Forslagsstillerne vil her blant annet vise til tidligere statsråd Sylvia Brustads uttalelser om at hun angrer på «Brustad-bua», og at hun aldri ville fremmet dette forslaget i dag.

Gjeldende paragrafer

Lov om helligdager og helligdagsfred, §§ 5-7 lyder:

«§ 5. Salg fra faste utsalgssteder

På helligdager skal faste utsalgssteder som selger varer til forbrukere, holde stengt. På jul-, påske- og pinseaften skal de stenge kl. 16.

Dette gjelder ikke for

1. utsalgssteder som i det vesentlige selger kiosk- eller dagligvarer, og som har en samlet salgsflate som ikke overstiger 100 kvm.
2. bensinstasjoner med en samlet salgsflate som ikke overstiger 150 kvm
3. utsalgssteder på campingplasser i campingsesongen
4. utsalgssteder på områder som etter vedtak av fylkesmannen regnes som typiske turiststeder, se sjette ledd
5. salg fra serveringssted
6. salg ved auksjon
7. salg av utstilte gjenstander fra kunstgallerier og lignende
8. salg fra tidsbegrensede utstillinger og varemesser som finner sted i lokaler som normalt ikke blir brukt til salgsvirksomhet
9. utsalgssteder som i det vesentlige selger blomster, planter og andre hageartikler
10. utsalgssteder som i det vesentlige selger lokale husflids- og suvenirvarer
11. utsalgssteder i bygninger for inn- og utsjekking av passasjerer på lufthavner som har tillatelse til avgiftsfritt salg
12. salg av varer i tilknytning til produksjonssteder mv. som er tilrettelagt for turisme

Faste utsalgssteder kan holde åpent de tre siste søndagene før julaften mellom kl. 14 og kl. 20.

Med salgsflate, se annet ledd nr. 1 og 2, menes gulvflaten i den delen av et utsalgssteds lokale hvor varer beregnet for salg til publikum er synlig utstilt. Lagerrom og oppholdsrom for personale medregnes ikke.

Utsalgssteder som nevnt i annet ledd nr. 1 og 2, og som ikke åpenbart oppfyller kravet om salgsflate, skal ved takst eller på annen tilfredsstillende måte kunne dokumentere salgsflatens størrelse. Dokumentasjonen skal være tilgjengelig ved utsalgsstedet. Mangelfull dokumentasjon medfører at et utsalgssted ikke anses unntatt fra bestemmelsen i første ledd førs-te punktum.

Fylkesmannen kan etter søknad fra kommunen ved forskrift bestemme at et område skal regnes som

typisk turiststed, se annet ledd nr. 4, for hele året eller deler av året. Som typisk turiststed kan bare regnes område der salget i de aktuelle periodene hovedsakelig skjer til turister.

Fylkesmannen kan etter søknad gi dispensasjon fra paragrafen her når det foreligger særlige grunner. Avgjørelsen kan påklages til departementet.

Departementet kan gi nærmere forskrifter til utfylling av paragrafen her.

§ 6 Straff

Den som forsettlig eller uaktsomt overtrer §§ 3 til 5 i denne lov, eller bestemmelser gitt i medhold av disse paragrafene, straffes med bøter.

Medvirkning straffes på samme måte.

§ 7 Ikrafttredelse

Loven trer i kraft straks.»

Vurdering

Lovens bestemmelser har gjentatte ganger ført til debatt. Blant annet gjelder dette «utsalgssteder som i det vesentlige selger blomster, planter og andre hageartikler». Det er flere næringsdrivende som har kritisert lovverket, og det har vært virksomheter som neppe faller inn under unntakene som har holdt åpent søndager.

Forslagsstillerne har merket seg at Kultur- og kirke departementet gjennomførte en undersøkelse blant en del utvalgte aktører innen hagesenterbransjen. Undersøkelsen har blant annet vist at den prosentvise fordelingen mellom de ulike varekategoriene med hensyn til årlig omsetningstall varierer fra 52 pst. til 70 pst. når det gjelder blomster og planter. Den prosentvise fordelingen når det gjelder hageartikler utenom blomster og planter varierer fra 23 pst. til 39 pst. Den prosentvise fordelingen når det gjelder andre vareartikler varierer fra 7 pst. til 11 pst. Forslagsstillerne mener at dette ikke kan oppfattes å være et samfunnsproblem.

Forslagsstillerne mener søndagsåpning av slike utvalg er et positivt bidrag for mange parter – både for forbrukerne og de ansatte. Innen butikkbransjen finnes det rundt omkring i Norge mange deltidsarbeidende – dette være seg studenter eller andre som ikke har fulltidsjobb. En opphevelse av åpningstidsbestemmelsene vil innebære en flott anledning for mange ansatte til å jobbe mer og øke sin inntekt. Et slikt tiltak har derfor ikke utelukkende en prinsipiell side, men vil også bidra til å bedre folks privatøkonomi. Videre er kjøp av planter og hageprodukter for mange en helgeaktivitet. At det er en viss «bransjegli-ning» over tid med en dertil hørende sortimentstilpasning, ser forslagsstillerne som naturlig, og kan for eksempel ikke se problemet i at man kjøper en skrutrekker på et hagesenter når den samme skrutrekkeren kan kjøpes på en bensinstasjon. Men denne bransjegli-ningen problematiserer like fullt at enkelte bransjer får ha søndagsåpent med begrunnelse i sitt

sortiment, samtidig som andre bransjer utsettes for negativ konkurransevridning ved at de ikke får tillatelse til tross for tidvis stor grad av overlappende utvalg.

Forslagsstillerne mener at man må tilnærme seg temaet åpningstider fra en prinsipiell side. Forslagsstillerne vil her vise til Innst. O. nr. 56 (2002–2003) fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om lov om endringer i lov 24. februar 1995 nr. 12 om helligdager og helligdagsfred. I denne saken gikk den daværende regjeringen (Bondevik II) inn for å oppheve lov 26. juni 1998 nr. 43 om åpningstider for utsalgssteder (åpningstidsloven). Forslagsstillerne viser blant annet til at det i innstillingen heter:

«Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, vil si seg enig med departementet i at tilbud og etterspørsel egner seg bedre enn lovverket til å regulere åpningstidene. En oppheving av loven vil gi mer fleksible tilpasninger, som naturlig vil variere med bransjetype, sted, lokale forhold osv. En av fordelene ved oppheving av åpningstidsloven er at man fjerner de konkurransevridninger som har vært følgen av at enkelte typer utvalg har vært unntatt fra de åpningstidsbegrensninger som har rådet.»

Forslagsstillerne mener dette syn bør legges til grunn for lovgivning på området; tilbud og etterspørsel egner seg bedre enn lovverk til å regulere åpningstiden. Dette er tilfellet alle dager i uken, ikke kun på hverdager.

«Brustad-bua» m.m.

Som følge av vedtaket i Innst. O. nr. 56 (2002–2003) er åpningstidsreguleringene i Norge i praksis borte alle dager utenom på helligdager og 1. og 17. mai. På disse dagene er det som allerede nevnt gjort unntak for blant annet å opprettholde den såkalte «Brustad-bua». Det opprettholdes også et unntak for bensinstasjoner på under 150 m², salgssteder på campingplasser osv.

Forslagsstillerne ser det som hensiktsløst at offentlig ansatte kontrollører skal foreta åpningstidskontroll i helger og på helligdager utstyrt med målebånd. Det forhold at man har beholdt slike spesialregler for de spesielle kristne helligdager og for 1. og 17. mai, vil medføre at man må beholde et byråkratisk system for å kontrollere at reglene etterleves.

Forslagsstillerne mener at erfaringene med oppheving av begrensningene på ukedager klart dokumenterer at det er et forsvinnende lite antall norske forbrukere som for eksempel ønsker å handle klær, biler eller matvarer kl. 23.00 eller kl. 03.00 om natten. Med denne erfaring må man kunne føle seg trygg på at det er svært få norske forbrukere som ønsker å foreta store innkjøp søndager, julekvelden, påske og på 1. og 17. mai. Behovet for å holde åpent på disse dager vil derfor være minimalt – og det anses derfor

som fullstendig unødvendig å ha spesielle regler på dette området.

Forslagsstillerne merker seg at Arbeiderpartiet i sin tid var sentral i utformingen av dagens begrensninger på åpningstidene, men at de også tidligere har endret synspunkt i saken. I Innst. O. nr. 56 (2002–2003) heter det blant annet:

«Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet støtter arbeidet med å revidere åpningstidsbestemmelsene for å få til forenklinger og større brukervennlighet.»

I en annen del av innstillingen uttaler komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet at:

«Disse medlemmer konstaterer at regjeringen ikke fjerner arealreglene, da disse skal innarbeides i lov om helligdager. Disse medlemmer finner dette underlig på bakgrunn av den kraftige kritikken særlig Høyre har kommet med mot arealreglene.»

Forslagsstillerne viser også til avisen Verdens Gang (VG) 18. juli 2002 der de daværende stortingsrepresentantene Karita Bekkemellem og Bjarne Håkon Hanssen tok til orde for søndagsåpne butikker. Karita Bekkemellem uttalte:

«Det er vanskelig å være prinsipiell på at vi ikke kan kjøpe varer på Rimi på en søndag, når vi kan kjøpe de samme varene dyrt på bensinstasjonen. Dette rimer ikke.»

Tidligere statsråd Sylvia Brustad fortalte dessuten til Dagsavisen 15. juli 2002 og VG 16. juli 2002 at hun angrer på «Brustad-bua», og at hun aldri ville fremmet dette forslaget i dag.

Etter hvert har det også vist seg at søndagsåpning ikke lenger forbeholdes små utsalgssteder, men at også større dagligvarebutikker holder åpent i et avgrenset areal mens hovedarealet i butikken benyttes som lager. Dette medfører i realiteten samme vareutvalg og handlemuligheter som i resten av uka, men med trangere forhold for både kunder og ansatte, samtidig som man får en ineffektiv arbeidsform siden ansatte til stadighet må gå mellom utsalgsstedet og

«lageret» for å hente varer som de ikke har plass til inne på området de kan ha kunder. Skillet mellom utsalgssteder på over og under 100 kvm. blir således stadig mer kunstig.

Videre så man også våren 2010 hvordan regelverket kan slå ut, da en kjøpmann i Troms fikk straff på over en kvart mill. kroner for å ha holdt søndagsåpent. Et sted hvor de ikke har noe stort sentrum med kiosker og andre små utsalg, som oppfyller kravet i den byråkratiske loven som eksisterer i dag, straffes personer som sørger for at innbyggerne likevel får tilgang til mat, post og medisiner hele uka. Forslagsstillerne mener dette er en service til innbyggerne som ikke skal straffes, men applauderes, og vil påpeke hvor urimelig denne loven fremstår – ikke kun prinsipielt, men også med hensyn til hvem som rammes av bestemmelsene i den.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

Vedtak til lov

om endringer i lov 24. februar 1995 nr. 12 om helligdager og helligdagsfred

I

I lov 24. februar 1995 nr. 12 om helligdager og helligdagsfred mv. gjøres følgende endringer:

§ 5 oppheves

§ 6 første ledd skal lyde:

Den som forsettlig eller uaktsomt overtrer §§ 3 til 4 i denne lov, eller bestemmelser gitt i medhold av disse paragrafene, straffes med bøter.

II

Denne lov trer i kraft straks.

7. desember 2011

